821-8
ELU

hvasuus ringleb rikkalikult kõnekäände. Kes oskab paremini sõnadega ingida, pälvib alati rohkem tähelepanu. Tihti aitab vaimuka väljendumise kus lahendada keerulisi olukordi või veenda vastuvaidlejaid.

ogumikust leiad rohkesti mahlakaid ja tabavaid ütlusi, mis on pärit eri gadest – 19. sajandi lõpust tänapäevani – ning mis on talletatud Eesti rjandusmuuseumi rahvaluule arhiivi.

10 TUNTUMAT EESTI KÕNEKÄÄNDU

Vana mees, aga varsa aru.
Suuga teeb suure linna, käega ei tee kärbsepesagi.
Kust tuul, sealt meel.
Sajab nagu oavarrest.
Kadus kui tina tuhka.
Vaene nagu kirikurott.
Hilp ees, tallukas taga.
Nagu hane selga vesi.
Uhke nagu konn mätta otsas.
Suu jahvatab nagu tatraveski.

VIIMSI RAAMATUKOGU
1511 047458

ISBN 978-9949-476-68-8

www.raamat24.ee
9 789949 476688

ELU ON LIL

PIRET VOOLAID

KOOSTANUD PIRET VOOLAID

ELU ON LIL

AINULT KAS

KOOSTANUD
PIRET VOOLAID

KUSTUTATUD
13. 07. 2026
Viimsi Raamatukogu

ELU ON LILL...

AINULT KASTA!

KUSTUTATUD
Viimsi
Raamatukogu 2026

Viimsi Raamatukogu

Elu on lill, ainult kasta!
Kõnekäände inimesest ja elamisest (2011)

Koostaja: Piret Voolaid
Joonistused: Katrin Vahimets
Toimetaja ja projektijuht: Anu Jõesaar
Korrektor: Monica Kiik
Kujundaja: Anneli Akinde

Avaldatud tekstid pärinevad Eesti Kirjandusmuuseumi
Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudest.

© AS Ajakirjade Kirjastus
Kõik õigused kaitstud.

Trükk: Print Best
ISBN 978-9949-476-68-8

SAATEKS

Käesolevasse kogumikku on koondatud kimbuke ütlusi, mis on olnud või on praegugi rahvasuus kasutusel inimese ja elamise kohta. Raamatusse mahtunud kujundlikud väljendid annavad mahlaka ülevaate erinevatest, nii vaimsetest kui ka füüsilistest inimlikest omadustest (tarkus-rumalus, virkus-laiskus, pikkus-lühidus, kõhnus-priskus jne).

Meie igapäevases kõnes on peidus arvukalt selliseid ütlusi, millel on piltlik tähendus ja millest arusaamiseks ei piisa ainult sõna tavatähenduse tundmisest. Üksikud tuttavad sõnad võivad ritta pannes tähendada hoopis midagi muud, kui esialgu arvata võiks. Kui õpetaja soovitab koolitunnis suu lukku panna ja hoolega kõrvu teritada, siis saavad oma emakeelt hästi tundvad õpilased otsemaid aru, et tegelikult peavad nad hoopis tasa olema ning tähelepanelikult õpetaja juttu kuulama. Niisuguseid sõnu ja püsivaid sõnaühendeid, mida iseloomustab piltlikkus ja mida tihtipeale kasutatakse min-

gi olukorra, nähtuse, eseme või omaduse iseloomustamiseks, nimetatakse kõnekäändudeks, sageli ka väljenditeks või fraseologismideks.

Kõnekäänud sulanduvad meie igapäevakeelde ja sobivad hästi kõne ilmestamiseks, oma väidete usutavaks tegemiseks või lihtsalt mõne olukorra vaimukaks lahendamiseks. Otse öeldu on sageli igav, palju põnevam ja meeldejäävam on sõnadega mängimine. Kui vanasõna on õpetlik lause, siis kõnekäänd on tavaliselt osa lausest (või kui juhtubki olema lõpetatud lause kujul, siis puudub sel enamasti vanasõnale omane õpetlik üldistus). Kõnekäänu tähendus selgubki sageli lausest laiemalt. Oluline on kontekst, milles seda kasutatakse. Vastavalt olukorrale võib ühe ja sama ütluse tähendus olla erinev.

Tervelt veerandi eesti kõnekäänuainest moodustavad võrdlused, mis on ühtlasi üks kujundkõne vanemaid vorme. Ka siinne valimik paistab silma võrdluste rohkuse poolest. Üheainsa omaduse kirjeldamiseks pakub keel palju võimalusi, näiteks *julge* kohta võib öelda mitut moodi: *justkui Juminda hunt*, *kui hundisööja*, *kui lõvi*, *kui Porkuni põrsavaras*, *justkui sääsk härja sarve peal*.

Ütlusfolkloori hulgas leidub mitmesuguseid retoorilisi hüüatusi, nagu *vaat kus lops!*, *säh sulle kooki moosiga!*, retoorilisi küsimusi, näiteks *kas oled klaassepa poeg, et ees seisad?*, *kas kassi imetad, et rinnaesised nööbid lahti?* Ühtlasi kuuluvad siia kõiksugu naljakad tervitus- ja soovivormelid, näiteks *tere*-ütleja võib veel tänapäevalgi viisaka tervituse asemel saada nööd-

kava vastuse: *tere, tere, vana kere!* Kui aga öelda *anna*, pole imekspandav vastus: *Anna jäi Tartu rongi alla.*

Tihti tunduvad rahvapärased ütlused niivõrd tabavad ja meisterlikud, nagu oleks need *sepa juures tehtud*. Head ütlused ongi keeleliselt hästi moodustatud – heakõla võib ilmneda sõnade alguskaashäälikute kordumises ehk alliteratsioonis, näiteks *suurest soost ja jämedast jaost*, või algustäishäälikute kordumises ehk assonantsis, näiteks *elav entsüklopeedia*. Sõnalõppude sarnasus loob lõppriimi, näiteks väljendeis *pealt on uih, alt on vuih* või *häbi sul olgu, saba sul tulgu*.

Ütluste intensiivsus saavutatakse ka mitmesuguste liialduste ehk hüperboolide toel. Lause alguseosa järgi võib eristada mitmeid kujundlikke liialdusi sisaldavaid allrühmi: *nii et-* ja *nii mis*-fraasid, näiteks *naerab nii, et näost sinine*; *kas-või*-fraasid, näiteks *nii uhkust täis, et hüppab kas või üle hobuse*; *nii et*-fraasid, näiteks *naerab nii, et kõrvad liiguvad*.

Üks kõnekäändude levinumaid poeetilisi kujundeid on metafoor, mis seob kahelt eri mõistealalt pärit mõisteid: konkreetse nähtuse või objekti omadused või tunnused kantakse teisele üle sarnasuse alusel, nii et põhikujutluse asemele tekib uus, asekujutlus (näiteks midagi mitteinimlikku esitatakse inimlikuna – *pudrupea*, *puupea* rumala inimese kohta, raamatu pealkirjaks saanud ütluses *elu on lill* käsitletakse inimese elu taimena).

Kogumikku valitud kõnekäänud on pärit eri aegadest, 19. sajandi lõpust tänapäevani. Nii nagu eesti vanasõnadest

kumab sageli läbi talupoeglik mõtteviis, on ka paljud vanemad kõnekäänukujundid seotud põllupidamise ja loomakasvatusega, mis olid meie esivanematele üliolulised (*ait täis aganaid, salv täis samblaid* vaesuse kohta, *nagu künnaks külmetanud maad* norskaja kohta, *elab kui hunt lambalaudas* teiste üle valitseja kohta). Väga paljud vanad ütlused on aga praegusaja linnainimestele endiselt tuntud, kuigi nende tekkeajale iseloomulik talu eluolu on võõraks jäänud. Nii võib tänapäevalgi tugeva hirmu korral kohata ütlust *püksid sõeluvad püüli*, milles võrreldakse hirmulolija jalas värisevaid pükse endisaegses veskis kasutusel olnud püülipükstega (millega sõeluti kõige peenemat jahu ehk püüli ja mis sõelumise ajal värisesid).

Hoolikas lugeja võib veenduda, et rohkem on piltlikke ütlusi negatiivsete kui positiivsete omaduste kohta. Ilmselt on see inimlik. Hea tundub nii loomulik, et selle edasiandmiseks pole sageli liigseid sõnu tarviski, halb aga tekitab emotsioone, mida on võimalik leevendada humoorika kõnepruugi kaudu.

Raamatus toodud tekstid pärinevad Eesti Kirjandusmuuseumi rahvaluule arhiivi rikkalikust varasalvest. Huvi korral võib lisalugemist leida Anneli Barani, Anne Hussari, Asta Õimu ja Katre Õimu koostatud eesti kõnekäändude ja fraseologismide andmebaasist, mis asub veebiaadressil www.folklore.ee/justkui.

Head lugemist ja kõne käänamist!
Piret Voolaid, koostaja

Päev, mil laps sündis, määras tema iseloomu.
Esmaspäev – edev, teisipäev – tark, kolmapäev – kehv,
neljapäev – näljane, reede – rikas, laupäev – laisk,
pühapäev – püha.

TARK JA TERANE INIMENE

Ei ole pea peale kukkunud.
Ei ole eile sündinud.
Elav entsüklopeedia.
Hea kolu.
Kaks pead otsas, nii tark on.
Küll on ikka nutti.
Mis sa sööd, et nii tark oled?
Nupp nokib.
On kolm päeva enne sündimist aevastanud.
Pea lõikab kui koorelahutaja.
Puistab tarkust nagu varrukast.
Pügalad peas.
Selle on tark kana välja haudunud.
Suurest soost ja jämedast jaost.
Tark kui kuningas.
Tarkpea.

Terane kui nugis.
Terane nagu naaskel.

RUMAL JA OGAR

Aru taguotsa mööda laiali.
Arust lage.
Ei jõua kaugemale kui üle küüne vaadata.
Ei lausu musta ega valget.
Ei mahu inimesele pähe.
Ei tea pooli asju.
Ei näe oma ninaotsast kaugemale.
Ei ole aruraasugi peas.
Ei ole juuksekarva väärtki aru peas.
Ei ole kõik kodus.
Ei mõista kolmenigi lugeda.
Ei tea musta ega valget.
Ei tea ööd ega ilma.
Eks siin ole neid targemaid tegijaid ja lollimaid lugejaid.
Ennem läheb tagasi kui edasi.
Eile sündinud.
Hargiga lükata, konksuga tõmmata.
Habe on kasvanud, aga mõistus mitte.
Hullumajast lahti lastud.
Igavene puunui.

Habe on kasvanud, aga mõistus mitte.

Jahupea.
Junni-Juhan.
Justkui söekott pähe aetud.
Kalkun mõtles ka, et muneb, aga hoopis…
Kas sa olid haige ka enne, kui lolliks jäid?
Kas sa oled loll või natuke rumal?
Katus sõidab.
Kits kärneriks.
Koerale viska kont, jääb vait, aga sellel alles siis lähebki õigeks lõrinaks lahti. Ei tea ta isegi, mis ta lõristab.
Kolu kapsalehti täis.
Kolu kõmiseb.
Koputada saanud.
Kruvid lahti.
Kus sa olid, kui mõistust jagati?
Kus kotis sa oled kasvanud, et sa seda ei tea?
Kus käkk kerkis vee peale!
Käbinärija.
Lepapuust kruvidega.
Loll kui lammas.
Loll nagu leivaauto.
Loll nagu labakinnas.
Loll kui saabas.
Loll on looduskaitse all, tark on taevas, kakapott kaelas.
Lusikaga antud, kulbiga võetud.

Madalalaubaline.
Millal sul mõistus tagumikust pähe tuleb?
Mine potilaadale oma rumala jutuga!
Minu keldris on rohkem tarkust kui sinu pööningul.
Mis tead sina sellest või siga pühapäevasest päevast!
Mõistus metsa poole.
Nagu kuu pealt kukkunud.
Nagu lambad – kus üks ees, sinna teised puha parinal järele.
Nagu peata kana.
Nagu pime öö kartulivao vahel.
Nagu puunui.
Nagu sündinud vasikas.
Nii loll, et ei haise ka.
Nupust nikastanud.
Nüüd on tark tarre pääsenud.
Pea aganaid täis.
Pea kolmanda kere otsas.
Pea mõtteid täis kui rattarumm kodaraid.
Pea niisugune otsas, et iga peremees ei paneks seda sealegi otsa.
Pea otsas kui jahukott.
Pea peale kukkunud.
Pea pulki täis.
Pea seedib ainult tatti.
Peast lage.
Peast soe.

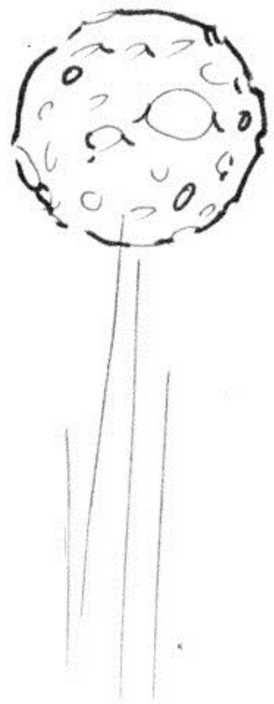

Nagu kuu pealt kukkunud.

Pilved on pool pead ära viinud.
Pimedusega löödud.
Piss on pähe läinud.
Pudrupea.
Puupea.
Pütis kasvanud ja punnimulgust söödetud.
Rumal kui eesel.
Rumal kui köstri vasikas.
Rumal kui puujumal.
Rumal kui rublane põrsas.
Rumal kui tökatipudel luuavarre taga.
Rumal pea ja palju vaeva.
See kruvi, mis teisi kinni hoiab, on lahti.
See peab küll oma kooliraha tagasi küsima.
Sellele mehele on sepik pähe kukkunud.
Sooja leivaga pähe saanud.
Suurpuhastus on ülemisel korrusel tegemata jäänud.
Sõnal pole saba taga.
Tark kui sõnnikuhark.
Tark kui tarepeni.
Tark nagu luuavars nurgas.
Tark nagu Tati-Aadu ratas.
Teab sama palju kui lehm lennuõnnetusest.
Vaja tarkus tagumikust pähe hirmutada.
Vedelate kruvidega.
Viga on mütsi all.

MEELETU

Hull kui oinas.
Issand, heida armu, köster kisub karvu!
Oh sa põrguline!
Nagu metsaline.
Püstihull.
Ära pööranud.

TÄHELEPANELIK JA UUDISHIMULIK

Kuulab, kõrvad kikkis.
Kuule, susi; õpi, susi; susi, pane tähele!
Mis sa pärid nagu Karja-Mari?
Silmad on selja taga.
Silmad vilavad peas.
Ära ole nii uudishimulik, kõrvad jäävad nõrgaks.

TÄHELEPANEMATU

Arvasin, et sa ei näe, nüüd tuleb välja, et ei kuule ka.
Ei kuule ega näe.
Jätab kahe silma vahele.
Kanapime.

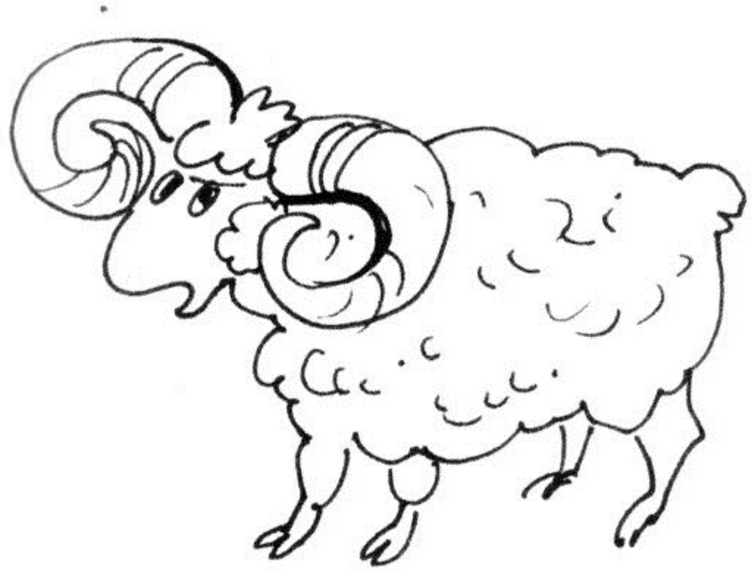

Hull kui oinas.

Kuula kõrvadega, mitte kõhuga.
Magu mõtteid täis.
Pole kuulmise kuu ega nägemise nädal.

HEA RÄÄKIJA JA JUTUSTAJA

Hea jutusoolikaga.
Hea suuvärgiga.
Kuldsuu.
Kuula või söömata.
Lõuamees.
Pane või kiiver pähe, killud lendavad.
Pole suu peale kukkunud.
Suu on paraja koha peal.

RUMALA, ROPU JUTUGA INIMENE

Ajab igasugu solki suust välja.
Ajab surnud ka naerma.
Kaagutab mis kaagutab, kuni vakka jääb.
Kas sa sööd ka selle suuga, mille sa nõnda
ropuks oled määrinud?
Kasi oma suud!
Kõrvad hakkavad su jutu peale virtsavett jooksma.

Laia suuga inimene.
Pesemata suuga.
Räägib, mis sülg suhu toob.
Sellest jutust ei saa habemega juutki aru.
Sellist juttu võid rääkida vanaema haigele kassile.
Suul pole krooklõnga ees.

TÜHJA JUTU RÄÄKIJA JA LOBAMOKK

Ajab mullikesi.
Ei ole suu peal kaant.
Hoia suu pudru jaoks!
Jutupaunik.
Kannab keelt.
Keelepaelad pääsesid lahti.
Kädistab kui harakas.
Ladrakai.
Laseb nagu tatraveski.
Lõuad kui rehepapi kühvlid.
Mis need lõuad uuelt maksid?
Mis sa, sitikas, sirised, porikärbes, porised!
Pane mokk varba alla, muidu vares viib ära!
Pipart sulle keelele!
Podiseb kui pudrupada.
Suu ei seisa kinni.

KUSTUTATUD
13. 07. 2026 Viimsi Raamatukogu
Viimsi Raamatukogu

PEALETÜKKIV

Ei anna asu.
Käib kaela peale.
Käib peale kui luupainaja.
Käib peale nagu uni.
Küljes kui takjas.
Küll on rist!
Jäta mu hing rahule!
Nagu täi krae vahel.
Oh pasun, ära plära, su plära tüütab ära!
Tüütu kui kurdi külastus.
Tüütu kui porikärbes.
Viskab siibrisse.

HALVASTI ÜTLEJA

Ei lase hauaski rahus olla.
Ei lase lindu ka taeva all lennata.
Hambad sügelevad.
Haugub kui koer.
Me pool on nisukesed alles pimedad, lakuvad piima,
te pool juba hauguvad.
Teab, mis ta veel võib rääkida, teeb äkki kella kaela.

Teravad hambad.
Ära haugu, haugud hambad lahti!

VALJUHÄÄLNE INIMENE

Hääl nagu kõrve karjasel.
Karjub nii, et lubi langeb laest alla.
Kisab ja karjub nii, et küla rõkkab.
Kisendab nagu mõni turunaine.
Lõuad pääs laiali nagu kolgitsa* kaaned kunagi.
Mis sa karjud, ega sa laadal pole!
Mis sa, tumm, lärmad! Lauljat sust ikka ei saa.
Paneb kui viimsepäeva pasun.

MEELITAJA, PUGEJA

Mesikeel.
Mängib moosipirukat.
Määrib mett moka peale.

* Kolgits – linalõuguti. Tööriist, millega vanal ajal linu puhastati. Kui sellest linapeo läbi pandi, koltsutati kaant kolgitsa vastu.

Nagu kärbes meepoti kallal.
Püüab karu meelõksu.
Räägib augu pähe.
Räägib pehmeks.

KIDAKEELNE JA NAPI JUTUGA

Ei hinga eest ega tagant.
Ei lausu musta ega valget.
Ei räägi teragi.
Hoiab keelt hammaste taga.
Justkui lehm: kui õhtul korra ammub, siis on päevane jutt räägitud.
Keel kummuli suus.
Kisu või tangidega sõna suust välja.
Nagu munas kana.
Nagu tönnak, ei lausu sõnagi.
Osta sõna suust.
Sõna ütleb, teise vaatab.
Tumm nagu kala.

Nagu munas kana.

NOOR JA KOGENEMATU

Ei oska püsti pissidagi.
Kõrvatagused märjad, nokk kollane,
aga tahab juba teistest targem olla.
Ninaalune alles märg.
Munakoored alles tagumikus.
On mehe pikkust, aga pole mehe mõistust.
Peigmees alles kaseladvas.
Pühi enne nina puhtaks, siis tule minuga rääkima.
Suu alles piimane.

VAPPER INIMENE

Ei karda inglismanni ega Jaanimiku lehma.
Ei löö risti ette.
Julge justkui Juminda hunt.
Julge kui hundisööja.
Julge kui lõvi.
Julge kui Porkuni põrsavaras.
Julge verega.
Karunahk seljas.
Küsi julgesti, ega küsija suu pihta ei lööda.
Nagu lõukoer – pane lõviga purelema,
ei karda vanakuraditki.

Nii julge mees, et aja või hundiga purelema.
Paras, paras, pardikene, kes käsk keskpaiga järve minna.
(Nõnda öeldi hulljulgetele.)
See tüdruk ei pelga muud kui äikest ja karusid.
Silmad püsti peas.
Võtab südame rindu.

ARG JA UJE INIMENE

Ara verega.
Arg kui jänes.
Arg kui tädi Mari kits.
Arg nagu linnupoeg.
Argpüks.
Harakal on haru taga, varesel on vagu taga.
Jänes püksis.
Jänesenahk põues.
Kardab kui vanapagan välku.
Kardab nagu tuld.
Kui sa üksi ei julge minna, siis võta püksid ühes.
Käib nagu kass ümber palava pudru, ei julge küsida.
Lööb verest välja.
Ma ei julge. – Jäta julgad maha!
Püksid sõeluvad püüli.
Saba jalge vahel.

Arg kui jänes.

Süda saapasääres.
Üks ei julge, kaks kardavad ja kolm meest ei mahu kallale.

EPUTAJA

Edev ja eblakas.
Edev naine – nitševo, edev mees – toh-hoh-hoo.
Ema tõstab pastlakannaga suppi, isa lõikab nööriga leiba,
aga tütar käib, keisrikuub seljas.
Kekspüks.
Kepskodar.
Korra linnakaevust vett joonud, kuid enam ei näe ninagi peas.
Kus vähegi kuke kurna, seal on tema ikka esimene.
Lips kooli, lips leeri, lips mehele, lips laps.
(Edeva tüdruku kohta.)
Moenarr.
Nagu sea seljas sadul.
Narrikannikas.
Pealt on uih, alt on vuih.
Sabakeerutis.
Vana hobune, aga varsa teod.

HÄBENEMINE JA HÄBELIK INIMENE

Algas abieluga, lõppes häbieluga.
Ei ole häbi augu pääl ega lakka laugu pääl.
Ei tihka süüa, ei tihka kõnelda.
Häbene händ tagant ära.
Häbi, häbi, hänna alt läbi!
Häbi, häbi, püksis käbi, orav näris püksid läbi.
Häbi nagu munasööjal penil.
Häbi sul olgu, saba sul tulgu.
Ise kargaks küll kaevu, aga häbi jääb ääre peale.
Jooksis minema ja händ oli jalge vahel nagu hundil.
Kui sul pole häbi rääkida, siis mul pole häbi kuulata.
Nii häbi, et ei tea, kuhu oma silmi panna.
Nii häbi, et vaju või maa alla.
Nina norgus, saba sorgus.
Silmad häbi täis.
Siin on nõnda häbi, parem mine Venemaale ja narri hobune ära.
Teeb ninaprilli.

KANNATLIKKUS JA KANNATLIK INIMENE

Härg kannatab, kuni munad ära võetakse.
Hobusekannatus.
Kannatab, hambad ristis.

Häbi nagu munasööjal penil.

Kannatusekarikas ajab üle ääre.
Pika meelega ja paksu nahaga.
Visa hing nagu kassil.
Võta suu vett täis ja oota, kuni soojaks läheb.

UNUSTAMINE JA UNUSTAJA

Nagu peast pühitud.
Nagu puuga pähe löödud.
Pea on nagu kapsas.
Pea on nagu kadakapõõsas.
Pea on nagu sõelapõhi.
Tuul käib pööningult läbi.
Unupea.
Ühest kõrvast läheb sisse, teisest välja.

KAVALDAMINE JA SALAKAVAL INIMENE

Hea laps, lamba silm, saba taha, hunt valmis.
Hunt lambanahas.
Igavene krants.
Kaval kui kolme valla hunt.
Kaval kui rebane.
Kaval nagu kaevukonn.
Kaval nagu kapsauss.

Kaval nagu vanapagana kutsikas.
Keeruta end välja ja lase ka teistel end välja keerutada.
Koob kui ämblik kärbsele võrku.
Küll tema teab, kus kivi all vähid on.
Libe nagu lutsukala.
Mehe riided magavad, aga mees ise ei maga.
Munadega paaba.
Mähib kas või ümber sõrme.
Pea otsas nagu linnavaresel.
Pealt on kakku kaunike, seest on sisu segane.
Penikukk.
Räägib lahke palgega, aga süda mõtleb kurja.
Sahkermahker.
Suu ees sulab nagu suhkur, aga selja taga lõikab kaela.
Sööb ja salgab.
Tõmbab naha üle kõrvade.
Vana kits ja keerud sarved.
Vigureid täis nagu mustlase hobune.
Viis kavalust kõrva taga.
Ära tule rebast petma!
Üks maa-alune.

SIHIKINDEL

Hambad ristis, aga tegi ära.
Kindel kui aamen kirikus.
Kõva kui kalju.
Läheb kas või läbi nõelasilma.
Surmkindel.
Sõna jääb sõnaks.

LUBAJA KOHTA, KES LUBADUST EI TÄIDA

Astub üle sõna.
Ausõna aukudega.
Ehitab õhulosse.
Enne läheb vares valgeks.
Enne tõuseb päike solgiämbrist, kui lubadus täide läheb.
Hea mees, kes lubabki.
Hüppab alt ära.
Hüppab tühja pükste sees.
Jutuks hea küll.
Kaagutab küll, aga ei mune.
Kahe otsaga vorst: ühe sõnaga lubab, teisega võtab lubaduse.
Kas tühjad püksid ka maksavad? Sul keera jalad püsti, taskust ei tule kopikatki välja. (Vastus suurustlevale lubajale.)
Kui aega saan, siis avitan, kui ligi saan, siis liigutan.

Lubab kas või tähed taevast alla tuua.
Lubab kõik, mis varna küljest lahti tuleb.
Lubab maad ja ilmad kokku.
Lubab suure suuga, aga täitmisest ei tea midagi.
Mees kärme lubama, aga mitte täitma.
Mis sa kaagutad, kui ei mune?
Mis sa ähvardad, kui ei löö?
Neil on nõnda lodevad lõimed, et ei pidanud.
Ole terve lubamast, hoidku silmad nägemast!
Räägib suusoojaks.
Suuga teeb suure linna, käega ei kärbsepesagi.
Sööb oma sõnu.
Sööb süljatud kapsaid.
Üks vanaisa olla kunagi lubanud: oma kääga pääle surma annan tütridele kulda.

KÄTTEMAKSJA

Hammas verel.
Haub kättemaksu.
Ihub hammast.
See on laenatud, mitte kingitud.
Vorst vorstiga tasutud.

LIIALDAJA

Ajab pilli lõhki.
Ajab üle ääre.
Läheb üle piiri.
Teeb tule sinna, kus on vesi.

NAER JA NAERJA

Hirnub nagu hobune.
Jalutu naerab lonkajat.
Kas sa toitu naerad?
Kui nalja ei ole, tuleb nalja teha.
Koer haugub, koon kõigub, naine naerab, naba kiigub.
Kõnnib ja kõneleb, naerab ja teeb nalja.
Leidis naerulinnu pesa.
Mokk naerul.
Naer nutuga pooleks.
Naera nii, et kõveras.
Naera nii, et piss püksis.
Naera nii, et vesi silmist jookseb.
Naera või lõhki.
Naera või ribadeks.
Naerab endal moka lõhki nagu jänesel.
Naerab haraka aiateibas ära.
Naerab nii, et näost sinine.

Naeris nii, et püksinööbid põrkasid.
Naerab oma esimest pulmaööd. (Öeldakse endamisi naerja kohta, kes naeru põhjust ei avalda.)
Naerab, et ta inimeste seast kõige rohkem sea nägu on. (Põhjuseta naerja kohta.)
Naeru ei karda ega peerusurma ei sure.
Nägu laia naeru täis.
Nutuga tulid ilmale, aga ela siis nõnda, et naeruga lähed.
Oi-oi hullu, iga päev saab nalja.
Pidu ja pillerkaar.

TEISTE NAERUALUNE

Ilmarahva naeruks.
Keda sa naerad, mind või metsavahti?
Mis sa santi naerad?
Rahvas naerab, küla irvitab.
Seda naeravad küla seadki.
Teist oskab naerda küll, aga ise pole parem ühtigi.

ÜLLATUS JA IMESTUS

Ah sa nuga!
Nüüd on valge väljas!

Oh sa heldeke!
Oh sa maailma mõistus!
Oh sa mu meie!
Oh taevas ja teivas ja alumine aiaroigas!
Säh sulle kooki moosiga! (Ebameeldiva üllatuse kohta.)
Teeb suured silmad.
Üllatusest karp lahti.

OSAV JA OSKUSLIK

Iga asja peale meister.
Lahtiste kätega.
Nagu noor jumal.
Paneb jõe vastuvoolu jooksma.
Rautab kirbugi ära.
Ronib nagu orav.
Teeb jõe sinna, kus veepiiskagi ei ole.
Teeb tühjast tüki ja kahest nahast kasuka.
Teeb vanakuradile endale ka sarved pähe.
Tuleb nagu Vändrast saelaudu.

LAISKUS JA LAISK

Argipäevahaige. (Laisk inimene, kes tööpäeviti kaebab, et on haige, kuid kel pühapäeviti pole viga midagi.)

Ei ole seda väärt, mis sööb.
Ei liiguta nõela nõela peale ega lille lille peale.
Ei liiguta sõrmegi.
Ei viitsi kassigi õlekõrrega mängitada.
Ei viitsi kõrvugi kanda.
Ei viitsi villast lõngagi katki vedada.
Elatab ennast nagu karu käpaimemisest.
Haub nagu kana poegi.
Hulgub nagu uni õhtul ümber.
Igavene tukunui.
Justkui laisk koer läheb karja.
Kõige suurem pahe on see, et nädal on liiga pikk.
Laisad mehed, venivad kui vorstid.
Laisk kui porikärbes.
Laisk inimene, sellel pole terast sisse pandud.
Laiskus kondiites. (Laiskushaiguse naljanimetus.)
Laiskus, laiskus, lase mind lahti! Peremees peksab sind ja mind.
Mis vahid, lõug lõunas?
Nii laisk, et haiseb.
Paras surma järele saata, siis on veel aega pattu kahetseda.
Seanahavedaja.
Teeks tublisti tööd, kui poleks käsi-jalgu tüliks ees.
Tema töötegemine on kui koeral sibula söömine.
Täi sureb jala alla ära.
Vedelvorst.

ETTEVAATLIK INIMENE

Astub tasa ja targu.
Ega ta sinna häda tee, kuhu kükitab.
Ei see pead puusse jookse.
Hoia oma jalad nootide järgi.
Hoia piip ja prillid.
Läheb mis ludinal.
Nagu köstri lehma vasikas – jookseb kolm
päeva enne vihma koju.
Nahahoidja.
Räägib läbi lillede.
Saapad näpu otsas.
Silmad ees ja taga.
Tasa ja targu.
Tasa, lapsed, tulega, soojad leivad laudil!

KASUTU

Ei saa piima ega villa. Lüpsa kui sikku ja niida kui siga,
mis karva saad, see metsa kargab.
Ei see minu suud soenda.
Nagu siga tantsib tuult.

Nii kui herneid viska vastu seina.
Palju kisa, vähe villa.
Sellest tööst pole rohkem asja kui sõelaga vee kandmisest.
Tallab tühja tuult, asja eest, teist takka.

ÜKSKÕIKNE

Anna sulle uued riided selga või pane koerale vorst kaela,
üks tulemus.
Külma kõhuga.
Kuidas jumal juhatab.
Loe kui hundile issameiet.
Loe või laula, see on ükskõik.
Mine kirikusse või kiriku taha.
Mul ükskõik, kas leiba on või ei, ainult söögi ajal vajan seda.
Mõni mõis või ahjutäis vorste.
Nagu hane selga vesi.
Pole sooja ega külma.
Räägi nagu seinale.
Vilistab selle peale.
Ükskama kõik.
Ükskõik, kas ema või tütar.
Ükskõik, kas rinda pista või kivi tõsta.

UHKUS JA UPSAKUS

Astub või teisele inimesele keele peale.
Ega ma mingi papist poiss pole.
Ei mahu kõnelema.
Ei näe oma ninagi.
Ei ole au ega häbi.
Ema ajab kodus lambaga lehmi taga ja sina haugud siin.
Ennast peab seaks, teisi mitte millekski.
Ennast täis ja kuhevil nagu kalkun.
Hirmu ei karda, armu ei palu.
Hüppab või teisest inimesest üle.
Hüppab kas või üle hobuse.
Hüppab või taguotsaga näkku.
Justkui sääsk härja sarve peal.
Kihutab nagu kasakas.
Kits läks kiideldes mäele, hunt läks hoobeldes järele.
Konn mätta otsas.
Kui keegi peab end uhkeks ja küsib väiksemaid nähes:
„Kus siin lasteaed maha põles?", vastatakse:
„Sealsamas, kus vanadekodugi!"
Käib nina püsti kui aabitsakukk.
Kõrge pulga peal.
Läheb mööda kui suurest kivist.
Magu ees ja vagu taga.

Mats linnas, roos rinnas.
Mees kui roos, laps nagu lill, aga ise nagu siidi hakkjalg.
(Uhke taluperenaise kohta.)
Mees on uhke, aga soolikad sees löövad pilli.
Nagu kanad õrrel.
Nagu kukk sõnnikuhunniku otsas.
Nagu oleks nina ära kullatud.
Nii kõrk, küll ta viimaks taeva lendab.
Nii uhke ja lai, et ei mahu enam oma naha sisse.
Nii uhke, et ei lükka teist jalagagi.
Nii uhke, et lööb teised hännaga ümber.
Nii uhke, et tallub konnad tee ääres surnuks.
Nina nii püsti, et vihma sajab ninast sisse.
Ninaga teeb ukse lahti, taguotsaga paneb kinni.
Noobelveksel.
Pea püsti, ei näe jala ette.
Pea selgas, jookseb teise kas või pikali.
Saba turris, uhkust täis ja uhked riided seljas.
Siidid on rinnas, aga käed on kärnas.
Tahab hilpudest välja karata.
Uhke kui Türgi sultan.
Uhke nagu kass lihakausi juures.
Uhke nagu noor ema oma esimese lapsega.
Uhkel huuled, rikkal rinnad,
vaesel pole muud kui valged silmad.

Anna oma uhkus seie, ma annan sulle labidatäie sõnnikut.
Võlga rohkem kui karvu peas.
Vaatab nagu kurg üle madala metsa.
Ööritab oma hännaga.
Üles klopitud nagu mustlase hobune.

HARV JA HARULDANE

Annab tikutulega otsida.
Harv nagu kuuvarjutus.
Küll on hea, kui harva saab.
Näeb harva nagu hunti Hiiumaal.
Narvast toodi ja kahvliga söödi. (Haruldase toidu kohta.)
Nüüd peab risti seinale tegema, nii haruldane.
(Haruldaste külaliste kohta.)
Saab näha harva kui hõberaha. (Haruldaste külaliste kohta.)
Tulge homme jälle! (Öeldi, kui haruldased külalised lahkusid.)

AUS

Ei võta teise külvist ega künnist.
Ei ükski hakka mu kuue hõlma.
Käib sirget teed.
Nagu aus mees kunagi.
Puhas kui allikavesi.

VARASTAMINE JA VARAS

Ants, kants, kanavaras, musta kuke munavaras.
Ega ta ei varastanud, ta võttis.
Ennäe varganägu!
Hinda ei tea, sest ostis siis, kui kaupmeest poes polnud.
Ise sööb, süda väriseb, jalad lasevad laaneteed.
Pikanäpumees.
Silmad silitavad hobust, käed kobavad kotti.
Vargal on pöial pikem kui teised sõrmed.

VALETAJA JA LUISKAJA

Ajab käojaani.
Ajab teisele kärbseid pähe.
Ajab pada.
Ajab puru silma.
Ajab udujuttu.
Kui sa jutust veerandit usud, saad veel poolega petta.
Laseb tühja püssi.
Luiskab nii, et suu vahutab.
Lõikab plekki.
Ma ei ole ilmaski valetanud ega räägi nüüdki tõtt.
Mängib nagu kass hiirega.
Oh pasun, ära plära, sa oled häälest ära!

On üks ilmapööraja! Kui ta ühe sõna kuuleb,
siis valetab üheksa juurde.
Puhub hambasse.
Tumm naeris, kurt kuulas ja pime vahtis pealt.
Valetab ja varastab ja põrgutules tunnistab.
Valetab nii, et suu suitseb.
Veab teist ninapidi.
Viskab kurge.
Viskab villast.

VIHKAMINE JA VIHANE INIMENE

Ei kannata tema varju kah.
Armastab nagu koer luuavart.
Hari läheb punaseks.
Kops läks üle maksa.
Näitab rusikat taskus.
Teeb südame täis.
Vihkab nagu kalkun punast värvi.
Vihkab nagu ussi aia all.

ÕNNELIK

Heal ajal ilma taotud.
Nagu seitsmendas taevas.

Õnn õitseb.
Õnnesärgis sündinud.
Õnnetähe all sündinud.

ARMUNUD

Armastan sind kui siga nisuleiba.
Armastus on tudi-ludi, küsi musi, asi nudi.
Kõrvuni sisse võetud.
Süda on ära varastatud.

HEA, TURVALINE JA RAHULIK ELU

Ega paremat põlve või taevaski leida.
Elab kui kuninga kass.
Elu kui emisel, põli kui põrsal.
Elu lilledes, pea suhkrutoosis, jalad roosipotis.
Elu on lill, ainult kasta!
Elu on lust ja lillepidu.
Elu veereb nagu hernes.
Elu nagu rannamehe sulasel: istu paadis ja viska vahetevahel vett välja.
Haljal oksal.
Hea elu, ainult saba on koormaks taga.

Nagu ema süles.
Nagu vanajumala selja taga.
Viskab jalad seina peale ja sülitab lakke.

RASKE ELU

Ei ole meil kerge kellelgi, ei sul, ei mul, ei madratsil.
Elu hullem kui põrgus.
Elu kui ohakate rada.
Elu pole meelakkumine.
Häda ja viletsus.
Koera elu, läheb kanadega magama ja sigadega tuleb üles.
Mustad päevad.
Saab alles näguripäevi näha.
Saab välku näha.
Sant elab ka, aga mis elu see on!
Suur söömine, aga pisukene saamine.
Ühtepuhku üks vesi ja vile.

MURETSEJA

Esmaspäev käes, üks nädal jälle läbi, midagi tehtud pole.
Hoolt saab hobune vedada, muret musta muljuda.
Kust king pigistab?

Mis saab meist või meie lastest?
Mis sa muretsed – kas ühte musta meest või kahte kärnast last?
Mured on kõik pea ära söönud.
Mure peas ja muhk otsaees.
Muretseb nii, et juuksed lähevad peas halliks.
Mure viib hauda.
Süda muret täis.
Värdi, ära värise, varsti tuleb kevade!

NÄRVILINE

Läheb põlema kui kadakas.
Närvid on krussis.
Närv läheb mustaks.
Närv viskab üle.
Närvipundar.
Pidurid ei pea.
Pingul kui pillikeel.
Süda puperdab sees.

RAHULIK

Jahtu maha!
Rahu sinule, rahu minule ja rahu kogu maailmale.

Vagane kui nott.
Vagusi nagu emis, kes imetab põrsaid.
Ükski närv ei liigu.

LAHKUS JA HELDE INIMENE

Annab kõik hinge tagant ära.
Annaks kas või ihukarvad päält teistele ära.
Hea soe tuba, hea lai laba, head matsakad tüdrukud.
Hea sõnaga inimene.
Helde Mari poeg.
Lahke anniga.
Lahke nagu mesilane.
Lahke ja libe nagu sulavõi.
Soe tuba, lahke pererahvas.
Vaga kui tuvikene.

ÜKSINDA JA ÜKSILDANE

Ei mõista hulga keskel olla ja karja keskel karata.
Ei ole naist, kes nalja teeb, ega last, kes laksu lööb.
Elab üksi kui hunt metsas.
Kas sa üksi oled? – Ei ole üksi, püksid on ka.

Nagu rohukõrs heinamaal.
Üksi nagu vana kukk.

ÜHESKOOS

Nagu hakikari.
Nagu viis meest.
Ninapidi koos.
On puuda soola koos ära söönud.
Sada santi kallal.
Seltsis segasem.
Õlg õla kõrval.
Ühe tuule all.
Ühel nõul ja jõul.

AHNUS JA KADEDUS

Justkui koer heinakuhja otsas: ei söö ise, ei lase teisel süüa.
Ei saa täis ega lähe lõhki.
Ei raatsi kaht leivatükki korraga lõigata, et kulub palju.
Enne saab kivi küljest killu.
Enne saab surnu pepust peeru kui sinu käest midagi.
Ihne nagu koi.
Nii kitsi, et tema õues ei kasva lilledki.

Täitmata loom.
Varanduse külge nii kinni kasvanud, et ei anna sulle musta küüne väärt kah.

ISUKAS JA NÄLJANE INIMENE

Ajab kõik keresse.
Ei ole midagi hamba alla panna.
Imeb käppa.
Kere hele.
Keskpaik on õõnes.
Kui oled mitu aega söömata olnud, siis keerad kinni kõik, mis hamba all ei karju.
Nagu oleks kolm päeva söömata olnud.
Nagu näljalaudast välja lastud.
Näljarott.
Nälg vahib uksest ja aknast sisse.
Oleks nüüd suu kõrvuni ja kõht põlvini, ütles näljane, kui süüa anti.
Paneb kõhu vöö vahele.
Soolikad löövad pilli.
Sööb kui loom.
Sööb nagu näljane hunt.
Sööb, nagu poleks kümnel päeval iva hamba alla saanud.

TÄIS KÕHT

Aitäh, kõht täis, mutionu külas käis.
Kas kõht täis? – Jah. – Võta siis kassi saba ja pühi suu puhtaks.
Kurguauguni täis.
Kõht on nii täis, et kas või tapa täi peal ära.
Kõht on kõrist saadik täis.
Kõht täis kui türgi trumm.
Kõht täis nagu ema-isa pulmas.
Kõht täis nagu hane pugu teri.
Kõht täis nagu jõululaupäeva õhtul.
Kõht täis nagu rikka mehe ait.
Nüüd upsib uus kuub ja nüüd tantsib täis kõht.

JANU

Joo, joo, Jukukene, Jukul kena kapakene.
Kala tahab ujuda.
Keel kuivab suulae külge.
Keel püsti suus.
Mis saab, see kõrist alla läheb.
Mul on kõva… joogijanu!
Nagu tilk vett kuumale kerisele. (Öeldakse, kui jooki on väga vähe.)
Süda kõrbeb sees.

SUITSETAJA

Imeb piibunisa.
Kassil küünal suus. (Suitsetava poisikese kohta.)
Kass sööb rohtu.
Suitsetab kui korsten.
Suitsetamisest õhk nii paks, et lõika noaga.
Suitsupläru alati nina all, ei saa vist ilma suitsuta hädale ka mindud.
Tahmab kui saunakeris.
Tuli ühes otsas, tola teises otsas.
Tõmbab nii, et pigipullid käivad pealaelt välja.

MUSTUS, KORRALAGEDUS JA HOOLETUS

Hilp ees, tallukas taga.
Lipa-lapa.
Mees maas, hobu ojas.
Nagu katkutud kana.
Pillub nagu kits heinasületäit.
Selline kord, et karga karguga.
Silmad pesemata, pea sugemata, ase tegemata, ise lugemata, oh sa häbemata.

Solki pole keegi enne surnud. Ainult Muru sauna hanepoeg.
Ega temagi poleks surnud, aga ta kukkus solgitoobrisse, sellepärast suri.
Tare on nagu sealaut ilma pühkimata.
Töö on kui kirvega tehtud, pole höövlit näinudki.
Vajub laiali nagu pudrulasu.
Varvastega tehtud.
Üle nurga lastud.
Üle pea ja kaela, kriima-kraama, kiisakibadi tehtud.

KANGEKAELNE JA VASTUHAKKAJA

Ajab mokad prunti.
Ajab sarved seina.
Ajab sõrad vastu.
Ega selle pea ei pööra.
Ei saa hea ega kurjaga.
Ei tantsi teise pilli järgi.
Ennem saab kivi küljest killu, kui et ta sõna alla jätab.
Igavene juurikas.
Jookseb peaga vastu seina.
Jonni täis nagu Karja-Mari veis – nisusse ei saa, rukkisse ei lähe.
Kangekaelne nagu puupeaga vanapagan.
Kange kui härg.
Kange nagu puuhobune.

Kangust täis kui kaltsumehe hobune.
Mine nüüd temaga vaidlema, võta leivakott kaasa.
Mitte oma jonni ei jäta, kas või nui neljaks.
Olgu sinu võit, aga minu õigus.
Raiub vastu nagu rauda.
Raiugu mind kirvega tükkideks, mu verised tükid kargavad ikka vastu.
Tagumine ots jääs.
Temaga vaidlema või vasikaga võidu jooksma.
Vaidleb kui mustlane.
Väänkael.

HÄDALDAJA, VIRISEJA, KAEBAJA

Halb palavaga, halb külmaga.
Halisevad ja kahetsevad.
Iga päev käib härra ees, palja peaga proua ees.
Igavene jama selle Viljandi sõiduga. Buss täis, ise täis, pilet on, aga peale ei saa.
Kaevupunn, kaevupunn, iga kaevu ette punn.
Kintsukaapija.
Kitupunn.
Kriuksub nagu määrimata vanker.
Kägiseb nagu vähikott.

Laulab nutulaulu.
Loksub kui hauduja kana.
Lööb tirelit.
Mis sa soiud, võta soodat!
Nagu hunnik õnnetust.
Nagu jänes titevoodis.
Sa võid kas või põrgusse kaebama minna, aga õigust sa ikke ei saa.
Sure, konn, mis mul sest on! (Ütlus hädaldajale.)
Süda paha, süüa ei taha.
Tuli sellesama ninaga tagasi. (Tulutu kaebaja kohta.)
Täna kaeba kassile, homme mine koeraga kohtusse.
Vaagub kui vares.
Vesi ahjus ja tuli ojas.
Viriseb justkui kimalane kõrva ääres.
Viriseb kui kärnane põrsas.

SAAMATU

Ei saa peast ega jalust edasi.
Hädapätakas.
Hädarätsep.
Hädavares.
Kobakäpp.

JONN JA NUTT

Karjub kui ratta peal.
Karjub kui siga aia vahel.
Karjub kui torupill.
Karud pannakse ka tantsima ja nüüd ei saa sinust jagu!
(Ütlus jonnivale lapsele.)
Kui sa ei jäta jonni maha, viskan su solgitünni taha.
Kui sa jonni ei jäta, lähen toon sulle kasejuustu ja tedreleiba*.
Must uss ässitab taga.
Piripilli-Liisu, papist kiisu, lendas taeva, nägi vaeva.
Vaata, kui torus su suu on, küpseta pahlatäis kalu peal ära.
Vesi ahjus, pill kotist väljas.
Viriseb kui kärnane põrsas.
Ära aja mokka pikaks, vares istub moka peale.
Ühtelugu silmad peos.

AEGLANE INIMENE

Aega küll selle kiire asjaga.
Aeglane nagu tigu.
Aiateibad läksid mööda nagu verstapostid.
Aja jalad kõhu alt välja.

* Vits.

Ei laabu ega lagune.
Ei saa peast ega jalust edasi.
Ei saa puile ega maile.
Just nagu vanaätt oma tempudega.
Justkui takus kana.
Käib nagu seinakell.
Küll sul on pikk antenn!
Külmub jaanipäeva jää peale ära.
Läheb nagu täi pulma.
Mõõdab nagu päikesevarju.
Mäletseb kui lehm.
Nagu täi tõrva sees.
Nagu uimane kärbes.
Näeb, kui üks jalg tõuseb. Seda ei jõua vaadata,
kunas teine jalg maha langeb.
Pane pulk püsti ja vaata, kas ta liigub või seisab.
Pikkade juhtmetega.
Tuima tõusuga.
Vea nagu kelku järel.
Veab nagu viie paari härgadega.
Venib nagu härja ila.
Venivillem.

KIIRE JA KIIRUSTAJA

Ajab sinist.
Annab päkkadele valu.
Ai sa jutt, küll on väle!
Asi käib ahvikiirusega.
Ega tulekahju pole, et nii kiire on.
Ega siin aastakaupa aega ole.
Ega see kroonu käsk ole.
Ei ole aega kõrvatagustki sügada.
Ei ole hoo ega hoobi vahet.
Ei ole aega surragi.
Ei ole aega ninagi nuusata.
Ei ole aega tagasigi vaadata.
Ei ole aega silmagi sügada.
Elu liigub kiirel sammul, elu ees ja mina kannul.
Erk kui koera kirp.
Jookseb nagu tulesäde.
Jookseb nii, et keel vesti peal.
Jookseb nii, et kannad välguvad.
Jookseb nii kiiresti nagu kass, kellele on tärpentini perasse pandud.
Jookseb kas või pükstest välja.
Jookseb kui noor põder.
Kannad käivad tagant kuklasse.
Kiiremini, kiiremini, esikoht paistab!

Kirbul kiire, aga täi ei teagi.
Kõik kõhualune jalgu täis.
Käed-jalad tööd täis.
Käib läbi nagu mõdu mustlasepoisist.
Käib nagu kirp pükse mööda.
Laseb nii, et kand ja varvas.
Lendab kui lind.
Levib nagu kulutuli.
Lips leeri, lips lahti, lips mehele, lips tanu pähe ja lips laps ka.
Läheb kiiresti nagu oja vesi, mis sulus seisnud.
Läheb nagu lepase reega.
Läheb, tuhk ja tolm taga.
Läheb nii, et hännaga tõmbab ukse kinni.
Läks nii, et kabjad laksusid.
Nagu vurrkann.
Nagu tuulispask.
Tuli nagu tuld tooma.
Tuli takus.
Võtab jalad selga.
Väle nagu üks välk.
Üks töö ajab teist taga.

RAHUTU

Nagu jänes titevoodis.
Nagu kirbud söövad seljas.
Nagu nõelte otsas.
Nagu orav rattas.
Nagu uba keevas katlas.
Sipelgad püksis.

TUBLI, VIRK JA TÖÖKAS

Aplaus ja lillevarred, õied ostke ise!
Ega minagi maast pole leitud.
Erk ja virk, justkui nirk.
Härg sööma, kanake tööle.
Ihu ja hingega asja juures.
Kuldaväärt mees.
Kuldsete kätega.
Käed sügelevad töö järele.
Muudkui töötab, ei ole aega surragi.
Nii tubli, et tuleks üle tõrvata, käib veel sada aastat.
Ole virk poiss, saad jaanipäeva hommikul võileiva!
See on tubli tuule vastu ja paks paha ilma vastu.
Teeb tööd nagu karu.
Teeb kohe isamaa ja ema kapsaaia eest.

Teeb tööd kui hobune.
Teeb tööd nõnda, et nahk leemendab ja hargivahe vahutab.
Tubli kui tõllamära.
Tubli nagu lihuniku koer.
Töökas nagu mesilane.
Usin nagu sipelgas.
Vehib tööd, nii et küüned verised.
Viks ja viisakas.
Virk teeb villadest viisupaelad, tark teeb takkudest tanupaelad.

KÜLMETAV INIMENE

Kananahk seljas.
Kardab külma kui prussakas.
Kringliks külmunud.
Käed külmad kui surnul.
Külm nagu konna koib.
Külmetab kui koer kapsaleeme vahu kallal.
Külmetab nagu hunt küünlapäeva öösel.
Külmetab ja väriseb kui haavaleht.
Külmetab nii, et hambad plagisevad.
Nagu külma võetud vares.
Nii külm, et müts külmetab kõrvade külge.
Nii külm, et varesed ja varblased kukuvad lennu pealt alla.

Seitse paari sitsipükse jalas, aga nagu noaga lõikab läbi.
Tantsib hiiretantsu.
Väriseb kui sült.

PÜSIMATU, ELAV JA VALLATU INIMENE

Ei püsi pudeliski.
Ei püsi pütis ega seisa kotis.
Ei seisa sõelas ega sarjas.
Ei seisa põrguski paigal.
Elav kui hõbenõel.
Erk kui koera kirp.
Kargab kui kirp.
Koerust täis.
Nagu elavhõbe.
Nagu keravälk.
Nagu oleks sulahõbe sukkade sees.
Nagu orav.
Nagu tulesäde.
Nagu ussist nõelatud.
Seni, kui ühte keelad, on temal juba teine asi mõeldud.

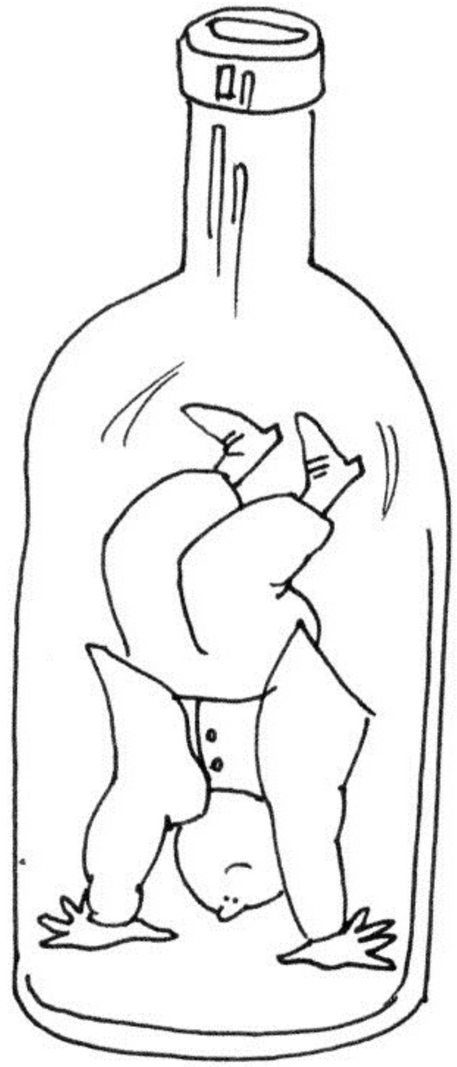

Ei püsi pudeliski.

RÕÕMUS JA ÜLEMEELIK INIMENE

Elab ilmas kui pulmas.
Elab siin ilmas nagu äti-nänni pulmas.
Hea meel, et jumal pole sitikaks loonud.
Justkui lind oleks pihku sittunud.
Jumal õnnistagu sinu jalaastumist ja käekatsumist!
Jumal, rõõmusta nende hinge!
Justkui päikene tõuseb.
Kas leidsid naerulinnu pesa?
Keela rõõmu!
Kui on pühad, olgu õigesti – too lauale mõlemad silgud!
Läks ja laulis.
Nagu kõrvust tõstetud.
Naerab nii, et kõrvad liiguvad.
Nõnda rõõmus, kui kasvaks tema rukkil kaks pead otsas.
Nõnda rõõmus nagu laps jõululaupäeva õhtul.
Nägu hiilgab nagu hiidlase püksinööp.
Nägu läks laiaks nagu vannipõhi.
Nägu nagu hiidlase vankri otsalaud.
Rõõmul pole otsa ega äärt.
Rõõmus justkui koer kirikus.
Rõõmus justkui kuningas kullakoti otsas istumas.
Rõõmus kui hiidlane naela vorsti juures.
Rõõmus kui lillenaise kassipoeg.
Rõõmus nagu sant saksa nimepäeval.

Sõi ja jõi ja rõõmus oli, pärast pisar silma tuli.
Süda naerab sees.
Valged päevad.
Vasikavaimustuses.

ÜLEMEELIK

Koer poiss teeb karutükke.
Mürab kui karu.
Nagu tsirkusetola.
Pullivend.
Teeme pulli, lükkame lehma ümber!
Vigurimees.
Viskab vimkat.

KURBUS JA KURB INIMENE

Ei ole muud kui tatt ja silmavesi.
Lontiș ja kurb kui peksa saanud koer.
Meel on haige.
Mis sa nutad, lillekapsas, homme sööb sind hobune!
Märg meeleolu.
Nina norus.
Nutab või silmad peast.
Nutuvõru ümber suu.
Silmad märjad kui ahtral kassil.

Süda paha, süüa ei taha, meel kurb, et mehele ei saa.
Ära nuta, banaanike, homme sööb sind ahvike!

ÕNNETUS JA ÕNNETU INIMENE

Ei ole muud kui kepp ja kott.
Hädas nagu hunt aianurgas.
Hädas nagu mustlane mädas.
Ihu on rikutud ja hing on hukatud.
Jumala sant.
Liigub kui hein vee sees.
Lips läbi.
Mardus üle käinud.
Murest murtud.
Nagu hunnik õnnetust.
Nagu uppunud kukk.
Oh mina meesi mõnnetu ja inimene õnnetu.
Olen küll mitmes kapsaleemes keenud, aga ei ole veel ubade hulgas olnud.
Portsu otsa sattunud.
Surm suu ääres.
Vasaku jalaga voodist välja astunud.
Õnn ei käi mööda kive-kände, vaid ikka mööda inimesi.

Hädas nagu hunt aianurgas.

PAHUR OLEK

Hapu täi.
Karvane kui siil.
Mokad mossis, kulmud kortsus.
Nagu hapukurk.
Nagu kohitsetud.
Nägu viltu nagu pihlakasööjal.
Täna on jälle päike pilves.

TEESKLEMINE JA KAHJURÕÕM

Käib ennast naabri tulekahjul soojendamas.
Nutab krokodillipisaraid.
Peab peenikest naeru.
Sarvedega ingel.

HEITLIK JA MUUTLIKU MEELEGA INIMENE

Kust tuul, sealt meel.
Nagu aprillikuu ilm.
Nagu tuulelipp.
Seitse reedet ühel nädalal.
Tuisupea.
Tuulemeelne.

Ühe ees on sõnnikuhunnik, teise ees kullatükk.
Üheksa meelt.
Ükskord sehuke, teinekord nehuke.

UIMANE JA HAJAMEELNE

Ise siin, aga mõte linna taga.
Keel kirikus, meel mõisas.
Kui udukogu.
Pea laiali otsas.
Tukunui.

VAESUS JA VAENE INIMENE

Alasti nagu saha rauapuu.
Ei maja, ei peret.
Ei ole muud kui tuul ja taevas.
Elab kui täi kärnakoore all.
Elab peost suhu.
Elu nagu koeral.
Ihu-hing ammugi seal, vaene patune kere veel siin.
Imeb käppa.
Kapsasupp on vesine, kesvakört on kesine – oh ma vaene voonakene, miks pere nõnda koonerdab?

Kerjajal pole muud kui kepp ja kott.
Kits kelgu ees.
Kolm kopikat surmale võlgu.
Küüs külje all, päkk pää all, kaks sõrme katta.
Lammas läheb vähilt villa saama.
(Rikas läheb vaeselt abi küsima.)
Nagu vaene Laatsarus.
Nälg istub ahjulõukel, kõpsutab jalgu, vikssaapad jalas.
Nii vaene, et riidevarnagi ei ole enesel, aga ometi õnnelik.
Oh ma vaene, vilets hing, üks jalg on paljas, teises king.
Oleks ma nii rikas, kui vaene olen.
Pole punast krossigi hinge taga.
Rikas loodab vara pääl, mu lootus – tüdruk ahju pääl.
Vaene kui kirikurott.
Vaene nagu prussakas seinaprao vahel.
Vaesel pole muud kui tilk ja tang.
Vaesena sündis ja vaesena sureb.

KUI INIMENE ÜRITAB VAESUST VARJATA JA PAREM VÄLJA NÄHA

Ilus koor, paha tuum.
Kõlgas kõhus ja agan augu ääre pääl.
Kübar peas, kört loksub kõhus.

LOHAKAS JA RÄBALAIS

Ees ja taga tolgendab.
Ei kõlba koerahänna allagi.
Hilp ees, tallukas taga.
Hilpharakas.
Justkui kirju koer teiste seas.
Justkui vana makerjas.
Kaltsukubu.
Kolumats.
Lihunik vahib rätsepa aknast välja.
(Ihu paistab katkisest riidest välja.)
Lipitud-lapitud.
Nagu katkutud kana.
Nagu lastud vares.
Nagu lehmaehmatis.
Nagu sandi nuga nartsu sees.
Nagu varesevihtleja.
Räbalapundar.
Tiivad ripakil.

RIKKUS JA RIKAS INIMENE

Ega ma sõnniku pealt riisutud pole.
Ega meie leibki ilma kooreta pole.

Ega see pole valla rahaga saadud.
Elab nagu rott viljasalves.
Kui ma oleks rikas, võtaks kepi kätte, paneks kolm kätt tasku ja jalutaks nagu härra.
Lööb tagant ülesse.
„Mis maksab üks vaese mehe tere," ütles rikastunud tõusik, „parem anna talle kümme kopikat!"
Nagu saks.
Nagu söönud kult ei võta kõhna emist ette.
Nii rikas, et ei tunne enam rahanumbrit.
Nii rikas, et magab villavakas.
Näljakoi.
Piimajõed ja pudrumäed.
Raha kui raba.
Raha jalaga segada.
Rikas kui Kröösus.
Rikas nagu Riia kikas.
Suurest soost ja jämedast jaost.
Süda on varanduse külge kinni kasvanud.
Sündinud, hõbelusikas suus.
Tal seda va kopikat ikka on.
Vaat see on rikas mees, kellel on tatirida rinna ees, seitse siga tõlla ees, puupöör püksi ees.
Üks laps ja üheksa särki, üheksa last ja üks särk.

ALATU JA HALB INIMENE

Ainult sarved puuduvad, muidu täitsa vanapagan valmis.
Igavene krants.
Igavene siga.
Karvane käsi on mängus.
Kurat inimese nahas.
Käkikeeraja.
Kärukeeraja.
Mängib mäkra.
Nii halb, et ei taha peale vaadatagi.
Närukael.
Oh sa virmaline!
Pole ristivett pähe saanud.
Püsti kurat.
Teeb seatükke.
Vana pärdik.
Vereimeja.

TÄPNE JA ÜLELIIA TÄPSUSE TAGAAJAJA

Ajab juuksekarva lõhki.
Ajab kirvega kirpu taga.
Sendi pealt.

Täpne nagu kell.
Töötab nagu kellavärk.

SÜÜTUSE, PUHTUSE JA PUHTA INIMESE KOHTA

Nooreke kui kooreke ja rõõsa piima rõõmuke.
Patust nii puhas, et võis päikese sisse vaadata.
Puhas kui allikavesi.
Puhas kui emaihust tulnud.
Puhas kui kristall.
Puhas kui kuld.
Puhas kui poest toodud põrsas.
Puhas kui pruut pulmalaupäeval.
Puhas nagu kiriku uksetagune.

VÄSINUD, PUHKUST VAJAVA JA MAGAVA INIMESE KOHTA

Auk ees, teine taga, kas sa puhata ei näe.
Ei jõua jalga teise ette tõsta.
Jalad nii väsinud, nagu oleks Riias ära käinud.
Justkui äraaetud hobune.
Keel vesti peal.

Nagu kudenud räim.
Nii väsinud, et ei jõua saba taguotsa peal hoida.
Noor on noorest nõrgakene, vana vanast väsinud.
Nõnda ära väsinud, et ei jõudnud kükitada ka enam.
Ootab jõudu järele ja lõõtsutab.
Petseri pulmas käinud.
Puhka rahus, kahvel kõhus! (Soovitus inimesele, kes on väga väsinud ja tahab magama jääda.)
Sant ja vaene tulevad, tõstvad jalga mõlemad.
Toss väljas.
Tukk tuleb peale.
Tulin otse läbi soo, olen väsind nii kui koer: suured suapad, tüma mua, ei sua ega sua.
Tööst tüdinud, vaevast väsinud.
Unerammestus tuleb nagu raske kivikoorem selga.
Vaatab läbi nahkprillide. (Teeb uinakut.)
Viska kondid hunnikusse, heida ise kõhuli peale.
Võhm väljas.
Väsinud ja lontis nagu kolki saanud küti koer.
Väsinud kui vana hobune.

PEKS JA PEKSA SAANUD INIMENE

Anti püksimõõtu.
Mis sa ähvardad, löö!

Mis taplus see on, kui ükski surma ei saa!
Mis tüli see on ilma karvakiskumiseta?
Sai hagu.
Sai nahatäie.
Sai kaigast.
Sai kaseurvaplaastrit.
Sai keretäie.
Sai naha peale.
Sai peksa kui koer.
Sai saba alla sihkamid.
Sai tagumise otsa peale.
Sai triibulised püksid.
Sai tuupi.

TÜLI JA TÜLINORIJA

Asi läheb mahtraks.
Elavad nagu kass ja koer.
Elu käib, elu käib!
Hakkab müristama.
Katkub teistega kana.
Kas sa tukivingu tunned?
(Öeldakse teise nina all rusikat viibutades.)

Käib ringi kui möirgaja lõukoer.
Mul on sulle üks laks võlgu.
Mul on tuju su molu polümeerida.
Must kass on vahelt läbi jooksnud.
On igapäevases tulevahetuses.
On nugade peal.
Ole, ole paha, küll sul kasvab saba taha!
Riiukukk.
Sarved sügelevad.
Suu vahutab nagu kuldil.
Tülitsevad nii, et karvatutid lendavad.
Veri sarve all.

EHMUNUD

Ehmatas ennast kõhust lahti.
Ehmatanud, nagu oleks kausi katki teinud.
Jäi seisma kui soolasammas.
Käis luust ja lihast läbi.
Külmavärin käis läbi ihu.
Nagu puuga pähe löödud.
Nagu vette kastetud kana.
Süda lõi külmaks.
Süda tõusis kurku.

RISKIJA

Justkui vana hunt, kes otsib otsa.
Mõõk ripub pea kohal.
Mängib tulega.
Otsib otsa justkui hunt.
Paneb pea pakule.
Pistab pea tulle.
Proovi! – Mustlane proovis ka, sai seitse aastat.
Surm siin või Siberis.
Viib oma naha turule.

ILUS INIMENE

Ilueedi.
Ilus kui ingel.
Ilus kui oaõis, kaunis kui kann.
Ilus kui ladvaõun.
Ilus kui pilt.
Ilus neiu, kena nägu, ei tea, kelle poisi jagu!
Kena justkui ennejaanipäevane maasikas.
Kena laps, nagu ladvaõun kunagi.
Kena kui kanamuna.
Kena kui kelgujalas, viks kui viisunina.
Nii ilus, et pane klaaskappi, ise vaata eemalt.

KOLE INIMENE

Ei ole seismist ega näoplatsi.
Hobuse unenägu.
Ilus ei ole, varast vaene kah.
Ilus istus puude vilus, ise oma habet silus.
Ilus kui pilt peldiku seinal.
Ilus nagu rosin solgiämbris.
Inetu koor, aga hea tuum.
Inetu kui öökull.
Jumal on kõik oma näo järgi loonud, aga kelle järgi ta selle mehe lõi?
Kont koerale ja see tüdruku kolgispuu sellele poisitogule hea küll. (Nii öeldi, kui poiss rikkuse pärast pika ja inetu vanapiiga kosis.)
Kraakjalg.
Kole mees, aga konna ei söö.
Nagu hernehirmutis.
Nii kole naine, et ei julge end peeglistki vaadata.
Nägu kui mõrtsukal.
Oleks ma nii kena kui sina, aga sa veel koledam kui mina.
Pole nägu ega tegu.
Sa oled nõnda kena kui äräuppunud kana.
See [inimene] on küll seda nägu, et ära pimedas vastu mine.
See on kirvega tehtud, see pole höövlit näinudki.

Sul on nõnda kenad puusad kui... mu vanaema suusad.
Sääremarjad kui soorebasel.
Üsna kenad kestad, aga sees on lestad.

PIKK INIMENE

Ahjuhargil püksid jalas. (Pika ja kõhna inimese kohta.)
Justkui kõrend.
Nagu majakas.
Kui pilvelõhkuja.
Lõngakõrend.
Mees kui lativeovanker.
Mees kui tapulatt.
Mees nagu hullumaja lipulatt.
Mees kui taevatala.
Oled küll pikk, aga tähti taevast ikka kätte ei saa. Mina võtan maast maasika nobedasti ära.
Pikk ja lai nagu papi mantel.
Pikk ja peen kui põrguvärava väät.
Pikk ja sirge nagu laanekuusk.
Pikk ja kiitsakas nagu kuhjavarras.
Pikk kui kaelkirjak.
Pikk kui latt ja loll kui tatt.
Pikk kui Mustamäe buss.
Pikk kui redel.

Pikk nagu pühadevahe.
Pikk nagu soolikas.
Pikk nagu toonekurg.
Pikk nagu ritv.

LÜHIKE INIMENE

Jupi-Juuli.
Justkui seenemikk.
Kui mätas.
Konnale rinnuni.
Lai ja lühike nagu lätlase söögipalve.
Lühike nagu pöialpoiss.
Madal nagu ristikheina ädal.
Mätaskaru.
Nagu makihark.
Nagu masakana.
Nagu pamp.
Nagu pudelipunn.
Nii pikk ja lühike, et jalad ulatavad maani ja pää mütsist saadik.
Päntjalg.

KÕHN JA SALE

Ei kannata pauku.
Ei ole muud järele jäänud kui paljas luu ja nahk.
Justkui laudade vahelt tõmmatud.
Justkui silguniisk.
Justkui tuules kuivanud.
Kannab pressrauda taskus, et tuul teda ümber ei ajaks.
Keskelt peenike kui sipelgas.
Kokku kuivanud nagu kasetoht.
Kondid klõbisevad.
Koole ära, sa kondibukett – jätad mulle nirtsud-nartsud.
Kui hauast välja tulnud.
Kuuvalgus paistab läbi.
Kõhn justkui kasukavarrukas.
Kõhn kui hobusekronu.
Kõhna nagu küpse silgu silmade vahe.
Kõhna nagu voorimehe hobune.
Kõht selgroo küljes kinni.
Kõrend mis kõrend.
Lahja nagu labakinnas.
Meite mõisas lahjad lehmad, tüdrukud
kõhnad kui telka rihmad.
Nagu kabelist ära karanud.

Nagu kuivanud ahvenas.
Nagu kurja käes olnud.
Nagu viheldud vares.
Nagu üks kõrend.
Nii kõhna, et küljekondid võib ära lugeda.
Nägu nagu kitse jälg.
Oh taevas, küll sa oled kondine. – Sa ei tea,
kui magus liha on kontide vahel!
On kui surmavari.
On üks sääsereis.
Peenike kui piibuork.
Peenike kui piitsavars.
Peenike kui õlekõrs.

HABRAS JA ÕRN

Ei kannata tuuleõhkugi.
Ei tohi sõrmeotsagagi puutuda.
Ei tohi kõvasti peale vaadatagi.
Habras kui kevadine jää.
Nagu ingli puudutus.
Nagu potilill.

PAKSEMAT SORTI

Jäme kui võll.
Jäme nagu aam.
Lihav kui aiasiga.
Nagu lätikäkk.
Nagu poriorikas.
Nagu rattarumm.
Paks kui padaemand.
Priske nagu koka naine.

TUGEV

Aja või hundiga purelema.
Jalad tugevad kui sambad.
Jõudu kui karul.
Kadakajuurimise sääred.
Kange karu, aga kasin aru.
Kas tahad rinda pista või kivi tõsta?
Keha kui teise mehe talu.
Kere ees kui vankrikere.
Kes ütles, et Lurich on surnud?
Kui köiesõlm.
Kui purikas.

Käed nagu põrgupihid.
Kõva kui kalju.
Kõva kui patsasammas.
Läheb nii, et noored lepad lookas.
Ma ole turjast tugev miis, suur jõud om minul konte sees.
Mees kui merehärg.
Mehel rinda nõnda, et mõõda süllaga.
Mätaskaru.
Nagu Kalevipoeg murrab põrgu väravat.
Nagu karu kaeras.
Nagu lihamägi.
Nagu viljarõuk.
Nii tugev, et söömata ei saa ümber ära käia.
Nii tugev, et pane tulle või merre.
Pigistas nagu raudpihtide vahele.
Raudkasukas.
Selg nagu sealauda uks.
Suur kui koljat.
Ta on leiva peal üles kasvanud,
ega ta kördi peal sirgunud ole.
Teeb tuule alla.
Teeb tööd kui härg.
Tugev ja terve kui raudnael.
Üks ei julge, kaks kardavad ja kolm meest ei mahu kallale.
(Tugeva mehe kuraasitamise kohta.)

KOHMAKAS

Keegi on käe ära maganud.
Kohmakas kui karu.
Nagu elevant portselanipoes.
Nagu lehm libedal jääl.

NÕRK INIMENE

Aur väljas.
Ei kannata tapavalu välja.
Nagu kevadine ahven.
Nagu koolnud lamba jalg.
Otsa lõppenud nagu surmakutsar.
See ei kuule enam kägu.
Sel ripub hing niidiga kaelas.
Vedel kui kurejook.
Vedel kui soolikas.

KÜÜRUS INIMENE

Kõver nagu konks.
Künnab ninaga maad.
Küürus ja köökas just nagu koer kolmanda julga peal.
Küürus kui kaamel.

Lammas kaela peal.
Mees kui kõver kuusk.
Sepik seljas.
Vaata, kuidas käib: pea ees, tagumik taga, justkui oleks terved koormad vedada.

SUURTE VÕI JÄMEDATE JALGADEGA

Jalad all kui suured tündrid.
Jalad nagu jahumatid.
Jalg kui vaese mehe taimelava.
Jämedad jalad all nagu karutantsitajal.
Hakkab jalgade pealt platsiraha maksma.

HÕREDAD HAMBAD

Hambad ei pea tuultki.
Hambad kui rehapulgad.
Kaks hammast kolmes reas.

ILUSAD SUURED SILMAD

Ilusad silmad, üks suurem kui teine.
Kõik nägu silmi täis.

Silmad nagu aknaluugid.
Silmad nagu tõllarattad.
Silmad nagu öökullil.
Silmad kui nööbid.
Silmad kui rosinad.
Silmad kui vasikal.

KÕÕRDSILMNE

Leppa vaatab, kaske näeb.
Üks silm vaatab aeda, teine aiatara.
Üks silm vaatab metsa, teine kodu poole.
Üks silm vaatab Tallinnasse, teine Tartusse.

NINA

Nina kui Nissi kiriku torn.
Nina nagu nagi.
Nina peas kui Rootsi vikat.
Nina pikk kui aianurk.

JÄME KAEL

Kael jämedam kui keha.

Kael kui härjal.
Kael kui tursal.
Pea pihtade vahel.

PURJUTAJA JA PURJUTAMINE

Aabramit näinud.
Auru all.
Habemega kõrtsipõrandat pühkinud.
Jalg ei kanna ega pea ei anna, kõrirummud roostetanud.
Kaks mütsi peas.
Keel on pehme.
Kilk on peas.
Kui Toompea öövaht.
Latv pehme.
Liialt pudelipõhja vaadanud.
Lähme paneme silmad likku.
Lähme tangime natuke.
Maa tõmbab ligi.
Mida selge peaga mõtleb, seda purjus peaga räägib.
Mis jänesepoeg kõik purjus peaga ära ei tee.
Neli silma peas.
Oleks see raha näha, mis see mees eluajal ära on joonud.
Pea jäme nagu pagari kassil.
Pea nii paks, et kalossid ka jalga ei lähe.

Suu on viltu viina poole.
Tuurid peal.
Täis kui tarakan.

ÜLELIIGNE

Viies ratas vankri all.
Liigpalk seinas.
Nagu koeral viies jalg all.

HEA TERVIS, HÄSTI PARANENUD

On kui surnust üles tõusnud.
Terve kui hunt.
Terve kui purikas.
Terve nagu kala vees.
Tervis kodus ja kõht täis.
Tuul toob tervist temale, pilved pikka iga.

HAIGE

Ei tee kõverat kõrtki.
Haige nagu haudunud kana.
Jalad kanged nagu vanal postihobusel.

Käib poolteist ja poolteist.
Nii haige, et ei liiguta oimugi.
Pulmadeks saab terveks.
Siit haige ja sealt haige, kõik kohad ja kõht haige.
Vaagub hinge.
Vana ja haige, kardab nagu mutt tuult.

VANADUS JA PIKK IGA

Aeg saab ümber.
Ajahammas on kõik ära söönud.
Kanavarbad silmade all.
Kirst koliseb järel.
Käib jumalaga kohut.
Mina ei ole vana, kurat põrgus on vana.
Nina hakkab vanaduse poole kongi vedama.
Omal hall juba karvades, aga kurat ikka ihu sees.
Surm suu ääres.
Teised temaealised ootavad juba ülestõusmist.
Tõrva ära, käib veel sada aastat.
Vana kali.
Vana nagu küpsekartul.
Vanadus ikka on mu sõber.
Vanadus võidab, aiatagune tahab.

Vanus vahib korstnast sisse.
Vanuse poolest küll veel elaks, aga iga otsas.
Üks jalg hauas, teine haua äärel.

SURNUD

Ajas koivad sirgu.
Eluküünal kustus.
Elulõng katkes.
Eluseier jäi seisma.
Hambad ei valuta enam.
Jalad taeva poole.
Kolis kabelisse.
Käed risti rinna peal.
Liiva-Hannus käis järel.
Lilled kasvavad läbi hammaste.
Läks hingusele.
Läks looja karja.
On mullatoidul.
Pani hambad varna.
Pani kõrvad pea alla.
Sinililled juba silma peale kasvanud.
Teises ilmas.
Viskas vedru välja.

ILUSA LAULUHÄÄLEGA

Hõbekõri.
Ilma nokata lind.
Justkui laulurästas.
Kuula või söömata.
Laulab nagu kilk ahju taga.
Lõõritab kui lõoke, hõiskab kui ööbik ja kukub kui kägu.

KES VIISI EI OSKA PIDADA

Ajab nagu härja joru.
Elevant on kõrva peale astunud.
Karu on kõrva peale astunud.
Laulab nagu kukk omal viisil.
Laulab nagu puutelgedega vanker.
Laulab nagu siga läbi õlgede.
Laulab puunoodi järgi.
Lauluhääl kui lamba köha.
Nagu kass sööb heinu.
Ulub kui hunt.

HEA TANTSIJA KOHTA

Kerge kui liblikas.
Lõikasid tantsida nõnda, et reievahed vahutavad.
Nii palju sai tantsitud, et kolmandal päeval veel püksid rappusid seina peal.
Raputab kirbud maha.
Sukad katki, kingad katki, kapukatel kannas augud.
Tantsib nagu haamer alasi pääl.
Tantsib nii, et põrand paugub.
Tantsib nii, et varbad villis.

OSKAMATU TANTSIJA KOHTA

Tantsib kui karu.
Tantsib justkui kesajänes.
Tantsib nagu vasikas köies.
Tantsib justkui naftapuurtorn.
Vea kui rege järel.
(Nii öeldi, kui kellegagi oli raske tantsida.)

LÄRMAKAS SELTSKOND

Justkui varesed ümber sõnnikuhunniku.
Just nagu tartlased kamapüti kallal.

Kisavad nagu sada venelast.
Käravad nagu kümme paari mustlasi.
Lärmavad ühest uksest sisse, teisest välja.
Magavad nagu head seltsi sead, ühe pepu, teise pea.

PEALEKAEBAJA

Egas sinu supp sellest paksemaks ei saa.
Kaebukott.
Kintsukaapija.
Paruni tallalakkuja.
Räägi, räägi räimele, kaeba kirju kassile!
Ära täna kõike ära räägi, jäta homseks ka!

VAHELERÄÄKIJA JA -SEGAJA

Nagu pime viskab kiviga.
Sa pead vait olema, kui lammas peeretab, saadik siis, kui mees räägib.
Suu põigiti nina all.
Topib oma nina igale poole.
Tuleb oma kitsega turule.
Üks räägib aiast, teine aiaaugust.

PIKKADE JALGADE JA LÜHIKESTE PÜKSTEGA MEES

Kukepüks.
Pooletoobised püksid.
Põlverauad puuduvad.

SUURTE KÕRVADEGA

Kas hakkab lendama või kõndima?
Kõrvad kui lokaatorid.
Kõrvad nagu kapsalehed.
Kõrvad nagu potisangad.
Lontkõrv.
Suurte kõrvadega supilontrus.

PIKKADE JA/VÕI PAKSUDE JUUSTEGA

Juuksed kui mets.
Juuksed kui parukas.
Nagu metsjeesus.
Pea nagu Harju mehe läätsekoorem.
Pikk juus, lühike aru.
Villane mees.

KIILAS VÕI HALVA JUUKSEKASVUGA

Juuksed hakkavad tasahaaval keskpea poole taganema.
Kaks karva kolmes reas.
Pea nagu kaalikas.
Pealagi läigib kui juudi muna.
Pealagi hiilgab nagu hiidlase püksinööp.
Pöetud kui lammas.
Sääse liuväli.
Targad juuksed põgenevad rumala pea juurest.

PRILLIKANDJA

„Eks me näe," ütles pime ja sõitis vastu posti.
Kahed aknad ees.
Klaassilm.
Kus mu silmad jäid? (Prillid kaotanud vanainimese ütlus.)
Pane prillid ette, ega sa muidu und ei näe!
Prillipapa.
Prillmadu.
Tule tuppa, mis sa akna taga vahid!
Öökull.

HEA OLI, AGA OTSA SAI!